

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Magyar szava ára 4 kr.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:

Égész évre 8 frt — kr.
Negyedévre 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Égész évre 10 frt — kr.
Negyedévre 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Égész évre 12 frt — kr.
Negyedévre 3 „ — „

NAGYVÁRAD, június 16.

Szaporodnak a választók.

Szell Kálmán miniszterelnököt legnagyobb ellenségei a Tisza-klika és Eötvös Károlyék azzal támadják, hogy csak beszél, frázisokat gyárt, pózol, ígér füt-fát, de nem tesz semmit. Itt a helybeli sajtóban néhány hét előtt a szabadelvű párt hivatalos lapja közölt igen hevesen támadó cikket ezért a miniszterelnök ellen, mely támadás annak idején a fővárosi sajtóban is élénk kommentálásra talált.

Egy-két nap előtt, a kiegyezési tárgyalások befejezésekor ismét megújultak a támadások a fent említett két pártárrnyalat sajtójában. A tónus ugyanaz volt, — pedig azóta ellenségei is elismerik — nem csekély eredményeket vivott ki a Szell-kormány.

Nem tartozunk a kormánynak feltétlen hívei közé, sőt egy kérdésben határozottan állást foglaltunk a jelenlegi kormány ellen, nem is tartjuk hivatásunknak és kötelességünknek, hogy megvédjük a támadások ellen, — de igenis kötelességünknek tartjuk elismerni a jót, mit felmutat a polgárok jogainak védelmében. És e tekintetben — nyíltan elismerjük, — negyedévi kormányzása alatt többet tett, mint összes elődjei negyedszázad alatt.

Az egész országban most fejezik be az összeíró bizottságok a jövő évi képviselő választók összeírását. Még nincs előttiünk az egész eredmény, csak az ország egyik-másik részéből érkeztek be az adatok, de a mi idáig ismeretes belőlük,

az maga is felemelő képet nyújt az egészről.

Budapesten 12.000-rel több választót irtak össze, mint 1896-ban; Bihar megyében — tegnap közöltük — 6000-rel növekedett a szavazásra jogosultak száma; Nagy-Váradon — lapunk más helyén találja az olvasó — 700-zal több lett felvéve a lajstromba. Az egész országban maguk a félhivatalosok három-négy száz-ezerrel teszik nagyobbra a szavazásra jogosultak számát.

És ez a mindenesetre rendkívül örvedetes eredmény nemcsak annak a következménye, hogy a kuriai biráskodásról szóló törvény az adóhátrálékot mint a választói jog akadályát megszüntette, — hanem főleg annak az erélyes és nagyon is helyén való rendeletnek tulajdonítható, melyet Szell Kálmán mint ideiglenes belügyminiszter az összeírások ügyében kibocsájtott s melyben utasítja az összeíró bizottságokat, hogy szigorúan tartsák magukat a törvényhez.

Egy szóval Magyarországnak közel félmillió polgára az új kormánynak köszönheti, hogy alkotmányos jogát valahára elnyerhette.

Az eredmény fontosságát érzik már a régi rendszer oszlopos tagjai is. Ime Bánffynek főtanácsadója Beksics Gusztáv ezeket írja az új összeírás eredményéről:

»Egyik meglepő eredmény a másikat követi a választók összeírásánál. Több, mint valószínű, hogy előáll azon összeredmény, hogy Magyarországnak és Erdélynek együtt egy millió száz vagy kétszáz ezer választója van. Így az adóhátrálékok törvényes jogcíme, valamint a

pártfondorkodások ürügye alatt három, esetleg négy százezer ember volt állandóan kizárva legfontosabb politikai jogainak gyakorlásából. Ily nagy számmal növekszik egyszerre Magyarország választópolgársága anélkül, hogy a cenzushoz legkevésbé is hozzányultunk volna.

Nem lehet közönnyel venni azon eredményeket sem, amelyek a vidéken jelentkeznek és ki fogják tüntetni, hogy a választók ép a magyar kerületekben szaporodtak meg. Ezekben történt a legtöbb visszaélés a választóliszták összeállításánál. Semmi kétséget nem szenved, hogy a több százezerre menő új választó legnagyobb része a magyar Alföldre és a Dunántultra esik.«

Ezek után nincs mit csudálkozni rajta, hogy ugyanaz a Beksics, aki valahányszor a választói jog reformjáról volt szó, mindig előállott a nemzetiségű kérdéssel, — most ő maga követeli a reformot és a régi kifogásait — dajka mesének mondja.

Az új összeírással tehát nagyjában és egészében meg lehet elégedve az ország népe, csak azután valóban lehetővé teyék az alkotmányos jognak alkotmányos gyakorlását is!

A kiegyezési javaslatok a bizottság előtt.

A képviselőház közgazdasági bizottsága Andrássy Tivadar gróf eknöklété alatt tartott mai ülésében, melyen a kormány részéről Szell Kálmán miniszterelnök, Lukács, Hegedűs és Darányi miniszterek, a pénzügyminiszter részéről Toepeke államtitkár, a földmívelésügyi miniszterium részéről Ottlyk osztálytanácsos volt

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Azok a szemlevacsorák!

(Katona dolog.)

Egy külföldi katonai lap nyomán: Idem.

(Vége.)

S jót nevettek ennek a terminusnak.

— No, ami engemet illet, én még inkább! — fejezte be a vitát az őrnagy, aki ismét derekasan nekifeküdt a palaczkoknak.

Fél ótkor, hajnalutján végre felemelkedett az őrnagy ur az asztaltól.

— Ugy-ugy fiuk! Itt az ideje, hogy kászóljunk. At is kell még öltözködnünk, no meg egyet szundikálni is. Nem adnám sokért, ha úgy tudnánk ebből a kaszárnyából kisompolyogni, hogy az ör észre ne venne. A ficzkó még arra gondolatra jöhetne, hogy egész mostanig az étkezőben ültünk. Ezt nem szeretném, rossz világot vetne a tisztikarra.

A tiszték egyike szerencsére tudott egy ismeretlen folyosóról, mely egy földalatti rakláron át vezetett ki a szabad levegőre s így az elázott csapat észrevétlenül vergődhetett haza a szállására.

Egy kis idő elteltével a tiszték mind ott voltak a kaszárnya udvarán utána nézve annak, hogy mint vonulnak fel a szakaszai. Szigorú szavakkal intették őket, hogy a parancsot tel-

jesítsék és kötelességeiknek iparkodjanak teljes erejükből megfelelni.

— Ma mindennek el kell sülni, értettétek? Mert különben . . .

Midőn a zászlóalj egy órával később a gyakorlótérre ért, az őrnagy ur már ott várakozott. Eszre lehetett rajta venni, hogy nincs egészen rendben magával. Hiába iparkodott a borgőztől szabadulni, mitem használt a hosszabb ügetés a gyakorlótér körül. Olyan hangulatban és állapotban volt a szegény őrnagy, a mikor az ember sokkal betegebb, semhogy életrevaló legyen és sokkal egészségesebb, semhogy sirba feküdjék s a mikor csak egy dolgot kíván képtelen mennyiségben: szódát és savanyuvizet.

Fejcsóválva figyelték a főbb tiszték az őrnagy ur állapotát és mély gondolatok közt kérdezték egymást: Mi lesz velünk? No, mégis csak lett valami!

Abban a pillanatban, midőn Ő Exzellenziájáék a szemle helyén megjelentek, mintha hirtelen elpárolgott volna a mámor az őrnagy ur fejéből, oly hangosan és tisztán vezényelte az ezredet és olyan peckesen és dőlezenen vágtatott az altábornagy elé, hogy öröm volt ránézni. Azt persze senki sem vette észre, hogy mennyi energiába került szegénynek, hogy a lóhátról le ne essék. Ha már az őrnagy ur is alig tudta megtartani az egyensúlyt, ugy a tiszték, a hadnagyok még kevésbé. Ezek ott állottak a szakaszok szélén, a szárnyon össze-

szorítva ajkaikat és balkezükkel a szakasz szélső legényének jobb karjába kapaszkodva, hogy ne tántorogjanak, miközben így fohászokdáltak: »Oh vajha sohase születünk volna, vagy legalább ne találták volna fel soha a sampányert meg a uezsmélyit!«

Azonban mindnyáuk közt legrosszabbul ment a sora Ő Exzellenziájának. Nagyon sokat talált beszédni kedvenc ételéből, a rákból, minek folytán egy percig sem tudott elaludni, hanem egész éjszaka álmatlanul hanykolódott ágyában. Segédtisztje midőn reggel Ő Exzellenziájához benyitott, egészen visszahökent. Rettenetes volt a kinézése. »Ha még nem szuszognék, azt mondanám, hogy halott vagyok,« szólt meg Ő Exzellenziájára szédült, kába fejjel. »Kérem intézkedjék, hogy még ma elmenjen a rendelet azokhoz a csapatokhoz, melyek az én kerületembe esnek, hogy a szemlevacsorákon többé rákot elébem ne tegyenek. Mindig megterhelem vele a gyomromat. Még egy ilyen adag rák s olyan leszek mint egy holt tetem.«

A mi a szemle lefolyását illeti, a szakaszokban való felvonulás tökéletes fiaszkóval végződött és Ő Exzellenziájára éppen azon a ponton volt, hogy mérges leírásával adjon nem tetszésének kifejezést s midőn még idejében észébe jutott az a sok rák, mely mint a kő feküdt a gyomrában és jobbnak tartotta fejét meg nem mozdítani. Annál jobban sikerült azonban a gyakorlat, az »exercirozás.«

jelen, tárgyalás alá vette a vám- és kereskedelmi viszonyok és ezekkel összefüggő némely kérdésnek rendezéséről szóló törvényjavaslatot.

Rosenberg Gyula előadó: Három szempontból kell a tárgyalás alatt levő javaslatot bírálat tárgyává tenni.

Az első az, hogy a javaslat az önnálló vámterület jogállapotát kellőleg megóvja és ki-domborítja-e.

A másik, hogy a szabad és korlátok nélküli forgalom biztosítása előnyös-e az ország közgazdasági érdekei szempontjából, és végre

a harmadik kérdés, melylyel a törvényjavaslat tárgyalásánál foglalkozni kell, a tervezett rendezés időtartama és hogy hatályának megszűnté időpontjában más államokkal szemben való lekötöttség által szabad elhatározásunknak és érdekeink érvényesíthetőségének korlátai ne legyenek.

A mi az első kérdést illeti, örömmel konstata-lom, hogy a törvényjavaslat a legnagyobb skrupulozitással számol az alkuvást és tágitó magyarázatokat nem tűrő közjogi követelményekkel, amennyiben az országnak az önálló vámterülethez való jogát, az önálló vámterület jogállapotát és az azokhoz fűzött közjogi kon-zevenciákat teljesen megóvja és ki-domborítja. Előadó felsorolja az ennek bizonyítékát képező törvényjavaslati intézkedéseket.

A második kérdést illetően csak azt is-mételheti, a mit a bizottság már a vámszö-vevényjavaslatról beadott jelentésében mondott, hogy t. i. az adott viszonyok és kör-ülmények összességének mérlegelése után a szabad és korlátok nélküli forgalom fen-tartását javasoljuk. Az akkor döntő erejű okok még ma is teljességükben fennállnak. Nem változ-tat ezen semmit, hogy a tárgyalás alatt levő törvényjavaslat nem foglalja magába mindazon intézkedéseket, melyek a szövetségi törvény-avaslatban benn voltak és a multhoz ké-pest javulást jelentenek. Ennek csak formai okai vannak, mert a törvényjavaslat struktu-rájába mindezen megállapodások bele nem illenek, tényleg azonban azoknak alkalmazá-sa a viszonyosság alapján biztosítva van és nálunk részben rendelkezésekkel, részben admi-nisztratív intézkedésekkel lesznek életbe lép-tetendők, ami annál kevesebbé ütközik nehé-zségbe, mert ezek nagyjára oly természetű ügyek, melyek eddig is ily módon nyertek el-intézést.

Kiemeli előadó, hogy az elintézést nyerő gazdasági kérdések komplexumának ilyen módon való elintézésénél a viszonyosság biztosítása ellenében a magunk részéről is kénytelenek

voltunk koncessziók tételére és áldozatok hoz-zatalára, a minők például a petroleum vámte-lének megállapítása, az őrlési forgalom eltör-lése és a tiroli gabonavámok tárgyában tett engedmények. De mi tudatában vagyunk annak, hogy a korlátok nélküli forgalom kölcsönös-ségének biztosítása a kölcsönös jogos érdekek kellő méltánylását, az előnyök és hátrányok egyenletes megosztását feltételezi.

Nagy és rendkívüli fontossággal bír a jelen törv-nyjavaslat hatálya tartamának meghatá-rozása. A kormány e tekintetben köztudomá-sulag eredetileg az 1903. év végét vette kilá-látásba, kizárólag azon indokból, hogy a ter-minus összeesség a külföldi államokkal létező kereskedelmi szerződések lejáratával. Két na-gyon fontos érdek volt itt egymással ellentétbe Négy-öt év egy ország közgazdasági életében, oly rövid idő, oly kevéssé bírja nyújtani a for-galom szükséges stabilitását, hogy alig lett volna elégséges az utolsó évek bizonytalansága és küzdelmei által mindkét államban ütött gazdasági sebek behegesztésére. Másrészt meg kellett szüntetni azon visszáságot, mely szabad elhatározásunk és érdekeink megvédésének nagy akadálya volt, hogy a más államokkal kötött kereskedelmi szerződések lejáratá-ne essék össze az Ausztriával való gazdasági rendezésünk lejáratával. A törvényjavaslat sze-rencsés intuícióval megtalálta ezen Scylla és Charibdis között a kivezető utat, az által, hogy a gazdasági rendezést 1907-ig állapítja meg, de egyúttal kimondja, hogy az új kereskedelmi szerződések legkésőbb 1907-iki lejáratával köt-hetők. Megfelelő biztosítékkal látja el egy a határozott lejáratához kötött, mint a határozott lejáratához nem kötött szerződések felmondása tekintetében felvett intézkedésekkel.

Az új autonom vámtarifa létesítése is kellőleg biztosítva van, mert ennek létre nem jötte nemcsak a viszonyosság de nem tartásá-val egyenlő szakszeke alá van helyezve, de meg van mondva az is, hogy az új vámtarifa léte-sítése előtt kereskedelmi szerződések nem létesíthetők.

A viszonyosság biztosításának legnagyobb garanciáját előadó a gazdasági helyzet termé-szetes súlyában látja, mert Ausztria közgazda-ságának tán még inkább van szüksége a szabad és korlátok nélküli forgalom fentartására, mint a mienknek.

A törvényjavaslatot mint az adott viszo-nyok között megtalálható legjobb megoldást elfogadásra ajánlja.

A bizottsági értekezleten még felszólaltak a javaslat ellen *Visonlai Soma, Kovácsy, Ki-*

rály képviselők a javaslat mellett. Végül még *Szell Kálmán* védte a javaslatot, melyet azután megszavaztak. Délután öt órakor a pénzügyi bizottságban tárgyalták a javaslatot. Ellene szó-laltak *Naményi Ferencz* és *Komjáthy Béla*, *Ugron Gábor* és *Kossuth Ferencz* elvi kifogá-sokat emeltek ellene, *Bartha Ödön* és *Justh Gyula* a tárgyalás elhalasztását kérték, a mit *Szell Kálmán* ellenzett. A bizottság mellőzte a kérelmet s több felszólalás után a javaslatot elfogadta.

A kabinet rekonstrukciójáról.

A »Magyarország« irt tegnap este egy rö-vid közleményt, amely szerint *Lukács* pénzügy-miniszter legközelebb menne és a belügyminisz-terium is végleges gazdát kapna. A hír első részét félhivatalosan megczáfolták, a másik részét nem. Már régen foglalkoztunk e kérdéssel és már akkor jeleztük, hogy Lukácsnak a kabinet-ben nem lesz maradása és hogy a belügy-miniszterséget be fogják tölteni, de már akkor kifejtettük, hogy Lukács elmenetele alighanem csak a majdani új választások utánra fog esni, a míg pedig abból az egyszerű okból, mert a nemzetipárt miniszterjelöltjei vonakodnak a szer-intük törvénytelenül alkotott parlament veze-tésében részt venni és a miniszterelnöknek eddig nem sikerült őket más nézetre téríteni. A belügyminiszteri állás betöltésénél *Szell* szin-tén szerette volna a fuziót dokumentálni és örült volna, ha a nemzetipárt pénzügyminiszter jelöltje, *Horánszky Nándor* egyelőre ezt a tár-czát vállalta volna el. A miniszterelnök fizikai-lag nem képes a belügyminiszterséget tovább vinni; nincs hozzá ideje; eddig alig busz aktát irt alá személyesen és ha nem sikerül neki a nemzeti párt valamelyik korifeusát megnyerni, a tárczát valamelyik volt disszidenssel fogja betölteni, ki mellé *Gullner Gyulát*, volt nemzeti párti képviselőt akarná államtitkárnak meg-nyerni. *Szell* avval, hogy a belügyminiszteriu-mot ezekre a kezekre bizza, azt akarja doku-mentálni, hogy mégis csak van új irány.

— Jó, nagyon jó! Egészen kifogástalan! Integretett dicsérőleg Ő Excellenciája a csa-patok felé. — Az ütközettel azonban nem fogjuk az időt sokáig vesztegetni. Szeretnék hamarosan visszafordulni a gyakorlótérre!

— Oh, magam is! — fohászodott cse-n-desen az őrnagy ur.

— Igen egyszerű feladatot tűzök ki önnek. Állítson Ön oda — itt Ő Excellenciája egy pont felé mutatott a látóhatáron — egy-egy kosarat jelzőzászlókkal, melyek egy szűk szo-rost jelképezzenek.

— Parancsára, Excellenciád! Csendült vissza az őrnagy válasza, mikor azonban az őrnagy ur a markirozóknak a kellő utasi-tásokat osztogatta, véletlenül megbicsaklott a nyelve, mert e helyett, hogy »Állítsanak arra a helyre két kosarat« szórazokozottan azt találta mondani: »Állítsanak arra a helyre két pobarat.«

Az altábornagynak óriási gyomorgörcsei daczára is finom mosolyra rángatóztak az arcz-izmai erre a különös utasításra.

— Ön gondolatban még mindig a tegnapi szemlevecsoránál időzik, őrnagy ur! Meddig maradtak még az urak az este az asztal mellett?

Ez egy kicsit fogas kérdés volt. Ha beval-lanám — gondolkodék magában őrnagyunk — hogy viradatig pobaraztam az ifjakkal, az aligha tenne Ő Excellenciájára kedvező be-nyomást. Mit tegyek tehát? Szerencse, hogy az altábornagy most a fiatalokhoz fordult: »No meddig tartott a lakoma?«

— Hajnali fél ötig! hangzott az őszinte felelet.

— Kedves uraim — vette újra át a szót

Ő Excellenciája — kénytelen vagyok önöket ezért megdorgálni. — Bizonyára én vagyok az utolsó, a ki eltöltje Önöknek a bor melletti vigadozást, azt azonban mégis hangsúlyoznom kell Önök előtt, hogy szemle idején, a mikor az embernek minden erejét meg kell feszítenie, inkább van helye a lefekvésnek, mint a dári-dónak. Elismerem, hogy semmi szabálytalansá-got sem tapasztaltam Önökön, mert különben egy perczig sem késtem volna a szükséges magyarázatok és leczke megadásával. A látot-takkal minden tekintetben meg voltam elégedve bárha itt-ott mégis csak feltűntek egyes viszá-ságok, melyeket csekély fáradsággal elkerül-hettek volna. Az Önök őrnagya minden körü-lmények között teljes bizalommal lehet Önök iránt, márcsak az ő érdekében sem kellett volna Önöknek annyi ideig fennmaradniok s magam is azt hiszem, hogy egy ilyen nagy arányú ünneplés az Önök igen tisztelt őrna-gyának sem lehet valami nagyon az inyére, nemde igazam van őrnagy ur?

»Hazudnom kellene ha azt állítanám, hogy a tegnaptól mába hajló lumpolás nem lett volna az inyemre, gondola az aranygalléru bajárs magában, fennhangon azért ezt monda: »Teljesen osztozom Excellenciád nézetében.«

— No ennek örülök, nagyon örülök — folytatta Ő Excellenciája a beszédet. — Ön tegnap velem együtt távozott el az étkezőből. Nagyon hálás lennék Önnek, ha a jövőben ügyelni lenne szives arra is, hogy a mikor Ön a tisztí étkezőt odahagyja, rögtön vége szakad-jon a mulatságnak. Ezt a rendszabályt a fia-

talabb tiszturak egészsége, de meg pénztárczája érdekében is feltétlenül szükségesnek találok.

— Pompás eszme Excellenciás uram, nagyon jó! — sietett az őrnagy ur helyeselni s a tiszta igazság nyilatkozott meg a szavaiban, mikor így folytatta: »Én eddig is sulyt fektet-tem arra, hogy senki se maradjon utánam az étkezőben!« Az utolsó ugyanis mindig az őrnagy ur volt.

A szemle egy rövid ütközettel véget ért és a zászlóalj hangos zeneszó mellett vonult vissza a kaszárnyába. A kaszárnya udvarán az őrnagy ur maga köré gyűjtötte a tiszteteket, hogy megköszönje nekik azt a támogatást, melyben a déltől szemle folyamán részesítették s így fejezte be szavait:

— Legyen szabad még egy megjegyzést tennem, uraim! Meggondoltam a dolgot és arra a meggyőződésre jutottam, jobb lesz, ha ezután az ünnepi lakomát nem a szemle előtt, hanem annak utána tartjuk meg. Mit szólnak Önök a reformhoz?

— Csak azt, — szólalt meg a többiek helyett a mi Károly barátunk — hogy nem lehetne ezt az új rendszert még ma kipróbálnunk?

Az őrnagy ur egy pillanatig meglepetten hallgatta a nem várt indítványt, úgy tett mintha gondolkodnék, de azért rögtön kézs volt a felelettel: Önnek teljesen igaza van hadnagy ur! A tulajdonképeni szemlevecsoart nem az eredeti parancs szerint, mely tegnapra szólt, hanem ma esti 6 órakor fogjuk megtar-tani. A viszontlátásra!

Asbóth János és választókerülete.

Asbóth Jánosnak a legújabb szabadelvű párti országgyűlési képviselőnek az 1896-iki költségvetési vita alkalmával azt jósolta *Wlassics* miniszter, hogy ő még akkorkultuszminiszter lesz, mikor Asbóth János már nem lesz néppárti. A jóslat fényesen beteljesült és Asbóth János már régóta nem néppárti, holott *Wlassics* Gyula még mindig kultuszminiszter.

A nagy-mártoni választókerület azonban nem igen van megelégedve képviselőjének kaméleon szerű átváltozásával s levelet intézett Asbóth-hoz, melyben a választók azt ízenik, hogy nemcsak megrendült a bizalmuk, de egy jövő választás alkalmával igyekezni fognak azon, hogy rajta tuiadjanak.

Egy felmentett főispán.

Almássy főispán felmentése után megjött a *Haller* grófé is. A hivatalos lap tegnapi száma ugyanis a következő főispáni fölmentést közli:

A belügyminiszterium ideiglenes vezetésével megbízott magyar miniszterelnököm előterjesztésére *gróf Haller János*, Udvarhely vármegye főispánját ezen állásától saját kérelmére felmentem és helyébe *Hallakéi Arthur*, Hunyad vármegye alispánját Udvarhely vármegye főispánjává kinevezem.

Kelt Bécsben, 1899. évi június hó 10-én.

FERENCZ JÓZSEF. s. k.

Szell Kálmán, s. k.

A bajor cenzurpárt választási kiáltványa.

A porosz hegemonia régen leszámolt már az apró-cseprő nagyhercegekkel, sőt a kisebb királyokkal is. Nem rég is regisztrálták a lapok, hogy egy német tábornok szava nagyobb súlyú volt, mint egy uralkodó fejedelmé, ki bizonyos tisztelgéseket nem tudott megkapni a tábornok uralmától s mikor a császárhoz fordult, onnan olyan kert eichot kapott, hogy egész Európa meghallotta.

Hanem a fejedelmeket megeheti a porosz, de a fejedelemségeket nem bírja megemészteni. Élénken él a népben az önállóság érzete s ez erőt ad a küzdéshez. Ami bajuk pedig akad, azt házilag kezelik s nem engedik a porosz tulkapást címhez jutni szűkebb hazájukban.

A fejedelemségek és óriási munkástelepek erős megtörhetlen lánczokkal kötötték át jogaikat s ezt a lánczot következetesen fentartják, mely lánczon megtörik a porosz próbálkozás.

A cenzurpárt ez a védmű, ez az összekötő láncz, mely egyesíti az erőt és le nem győzhető hatalmat képvisel az országgyűlésen is.

Kiáltványa, mit a közeledő választások előtt kiadott, mutatja azt a komoly önbizalmat, melylyel ez a párt igazán szolgálja választóit. Itt közöljük példaképpen a bajor cenzurpártét:

A kiáltvány első sorban a bajor hazára terjed ki, melyet a szövetségi viszony megváltoztatására irányuló minden centralista törekvés ellen erőlyesen meg kell védeni. Nem különben a legnagyobb energiával és kitartással kell folytatni a védelmet a vallás és egyház érdekében. A gyermekek vallásos nevelése ügyében az atyai tekintély fentartandó; a vallásos nevelés és oktatás nemcsak a közép, de a felsőbb iskolákban is keresztül viendő. Az iskolák államosítása ellen természetesen a legerélyesebb akcióra van szükség. A terhek lehető kiegyenlítése érdekében a föld- és házadó újabb szabályozása is égető szükséglet képez s ezzel kapcsolatban a nép lelki szükségleteinek ápolása mellett feltétlenül emelni kell úgy a földművesnél, mint a kézművesnél, kisiparosnál és munkásnál az anyagi jólétet is. Nagy lelkesedéssel s ügybuzgalommal szól ezután még a kiáltvány, mint óhajandó s munkával és kitartással keresztülviendő dolgokról: a paraszt társulatok védelméről, az ingók és az állatok biztosításáról, az erdőgazdaság emel-

séről, a helyi érdekű vasutak szaporításáról, a kézműhitelszövetkezetek részére egy központi pénztár létesítéséről, stb. Kívánja a cenzurpárt továbbá a munkások érdekében a munkáskamarák létesítését s az egyesülési szabadságot s a munkás lakás-viszonyok javítását.

Az isaszeghi honvédszobor ügye.

A »M. Esti Lap« mai száma az isaszeghi szobor ügyéről a következő érdekes interviút közli:

Megemlékeztünk arról a bünvádi feljelentésről, melyet az isaszeghi olvasókör *Tisza* László ellen, mint az Isaszeghen felállítandó honvéd-szobor bizottsági elnöke ellen tett meg, s mely feljelentés érthető szencziót keltett mindenhol. *Tisza* László *Udvar* Antal plebánoshoz és régi bajtársához, mint a szoborbizottság elnökéhez levelet intézett, a melyben erőlyes hangon kijelenti, hogy neki, mint az isaszeghi szoborbizottság védnökének semmi köze az isaszeghi olvasókörhöz, valamint, hogy a körnek nincs hozzá semmi köze. Ép ezért nem is válaszolt a kör kincsnyes fenyegetéseire. Bejelenti továbbá eme levelében azt is, hogy jelenleg Kalsbadba utazik, honnét hazatérve lemond a bizottság védnökségéről s gyűjtéséről a nyilvánosság előtt fog beszámolni.

Udvar Antal, isaszeghi róm. kath. plebános 1848—49-iki magyar szabadságharcos, ezeltől huszonkét esztendővel került Isaszeghre plebánosnak. Abban az időben a kézség népe teljesen elvult tótosodva, senki sem tudott magyarul. Lelkipásztori működése alatt különös gondot fordított híveinek visszamagyarosodására s ma már alig van egy-két öreg ember, a ki a magyar nyelvet nem bírja. Az iskolából teljesen kiirtotta az addig divatozó tót nyelvet, kizárólag magyarul tanulnak, még a hittant is magyar könyvből tanulják s az új nemzedék folyékonyan beszéli az állam nyelvét és büszkén vallja magát magyarnak.

A magyarosodásnak ezt a köztiszteltben álló, ősz apostolatát választották meg üzenegyszendővel ezeltől az isaszeghi honvédszoborbizottság elnökének. Hozzá írogatta — mint a »Független Hirmondó« című könyvmatos kiadott tudósítója jelenti — tizenegy éven át *Tisza* László szoborbizottsági védnök azokat a leveleket, a melyek most az isaszeghi olvasókör bünvádi följelentésének alapjául szolgáltak. A szelid lelkű, türelmes ősz pap a megmondhatója annak, mennyit kellett szenvednie a Tiszánál maradt pénzért és gyűjtőikért, a nélkül, hogy az állapotokon változtathatott volna, s bár a följelentésben semmi része nincs, mert támadni soha sem szokott, tudósítónk előtt a maga igazolására is készséggel mondta el tapasztalatait s panaszait.

Nyilatkozata itt következnek.

— 1888. augusztus havában bocsátották ki a gyűjtőiket. Ezekből *Tisza* László védnök urhoz küldték el a 126—155 és 166—185 számúakat, összesen ötvenet, hogy az elnökle alatt álló honvédegyesületek körében gyűjtést eszközöljön. Az ötven gyűjtőiv közül mindössze három érkezett be a szoborbizottsághoz Isaszeghre, a szegedi, a komáromi és az eperjesi honvédegyesületek egy-egy 5 frt, 21 frt 40 kr. és 17 frt adománnyal. A többit máig sem láttuk. Pedig — mint az »Eger« című lap 1888. decz. 11-iki számában közzétett nyilvános nyugta bizonyítja — a *hevesmegyei honvédegyesületnél* 210 frt 70 kr gyűjt össze s a többinél kétszáz kivül szintén történtek adakozások.

Ezeltől három esztendővel ő méltósága itt járt s előttem, valamint *Marcsányi István*, *Csáky János* és *Boocz Oszkár* előtt előszóval kijelentette, hogy ezer forint van nála, csak azt nem tudja pontosan 5 frttal kevesebb vagy 5 frttal több. Azonkivül az isaszeghi olvasókör is hozzá küldötte be egy gyűjtött adományát, még pedig ez év január 11-én a 2972. sz. postautalványon. Kétszegtelen tehát, hogy van pénz nála, csak azt nem tudják, hogy mennyi van?

Ő méltósága, mint a levelek is tanúsítják, ígérte, hogy a tervet elkészített egyik művész barátjával. A tervnél azonban még jobban meglepett bennünket ő méltóságának az a kijelentése, hogy ez a szobor 12.000 frtba kerül. Hü-

ledezésünk láttára azzal vigasztalt, hogy voltaképen mégis csak 4000 frtra lesz szükség, mert ő a 8000 frtnyi értéket különféle iparosoktól, gyáraktól, művészekről kikoldulta már. Sorra elmondotta, hogy a szobor mely részeit kik készíttik ingyen. Elbeszélte, hogy mit ad majd az *Andrássyak* vasgyára, továbbá a *Ganz-gyár* *Fodrusz* s más nevezetes jótékony adakozó. A 4000 frt is inkább csak a munkásoknak kell, akik ingyen még sem dolgozhatnak. A 4000 frt előteremtése céljából azt indítványozta, hogy nyomassunk új föl hívásokat s majd ő minden pénzintézetet, képviselőt megkeres, hogy adakozzanak.

— Fölszólították-e ő méltóságát valaha, hogy a hozzá befolyt összegek mennyiségét közölje?

— Folytonosan írkáltam ő méltóságának és ő legtöbbszörre válaszolt is, de mindig kitérőleg. A saját akaratából azonban sohasem irt, mindig csak a sürgető leveleimet parirozta. Én ugyanis többször tudattam, hogy az adakozók zugolódnak. a miért pénzükért semmit sem látnak még, ő méltósága azonban mindannyiszor nagyon erőlyesen vette a dolgot s lemondással és hírlapi nyilatkozat kiadásával rémítgett bennünket. 1896. elejére végre erőlyesen kijelentette, hogy csak »kezdeményezők«-nek hajlandó számolni. Erre 1896-ban, júniusban összeült az illetékes szoborbizottság s jegyzőkönyvbe foglalva az ülés lefolyását, elküldte a jegyzőkönyvet ő méltóságának, kérve, hogy közölje: mennyi pénz van nála? ő méltósága június 19-én kelt levelében irt néhány sort nekem mindenről, de a pénzről egy árva szó sincs a levelében. Tehát az illetékes oldalról hozzá intézett felszólítás is eredménytelen maradt.

— Miért, hogy az isaszeghi olvasókör és nem a szoborbizottság szólította fel a napokban ő méltóságát a számadásra?

— Én az olvasókörnek, mely a feljelentést tette, nem vagyok tagja, de a történekről értesültem. 1896. óta, amidőn ő méltóságánál hasztalan kopogtunk, különféle gyanúsításoknak voltunk kitéve. Névtelen levelet is kaptam, más oldalról nyíltan fenyegetődtek a midőn én ő méltóságának mindezt tudomására hoztam, újra csak ígérekkel és azzal válaszolt, hogy mások beavatkozását nem tűri, csupán az »eredeti« szoborbizottságnak számol. A szoborbizottságból azonban csak én, az elnök és *Csáky János* molnár vagyunk ma Isaszeghen, tehát mindössze ketten. A legutóbbi ünnepen aztán a végsőig jutott az elkeseredés, hogy a szobor még mindig késik, s az adakozók egy része, az isaszeghi olvasókör tagjai érezték magukat indítatva arra, hogy *Tisza* László ő méltóságától a pénzeket számon kérjék.

Gyűjtőiveink sorsáról legfönnbbsé akkor nyerhetnénk tudomást, ha a napilagok igen tisztelt szerkesztősegei kegyesek lennének az ügy iránt való szivességből helyt adni a következő sorainnak:

Kérelem.

A kik az Isaszeghi szoborra adakoztak, sziveskedjenek neveiket, lakásaikat, az adományozott összeget és azt, hogy ezt kinek a gyűjtőivére, vagy kezéhez fizették ki, zárt ajánlott levélben alulírottal, mint a szoborbizottság elnökével tudatni.

Isaszegh, 1899. június 14

Udvar Antal, m. p.
szobor-bizottsági elnök.

Nagyvárad területének nagyobbitása.

Busch Dávid főmérnök egy indítványt nyújtott be Nagyvárad város törvényhatóságához, melyben bő kifejtésével annak, hogy mi egy város fejlődésének létfeltétele, indítványozza, hogy a törvényhatóság határozza el, illetőleg tegyen lépéseket, hogy a szomszédos *Pecze-Szöllős* község, esetleg az iklódi és ősi puszták csatoltassanak a város területéhez.

Ez indítvány mindenesetre messze kiható és igen fontos. Közöljük a következőkben egész terjedelmében, véleményünket ez ügyről más-korra tartva fenn:

Busch Dávid indítványa.

Tekintetes Törvényhatósági Bizottság!

Minden város fejlődésének és haladásának létfeltétele az, hogy a terjeszkedésre, ipartelepnek elhelyezésére, gyárak felállítására s a város piacát kellő mennyiségben ellátó, kerti gazdaságok létesítésére alkalmas külső területtel bírjon. Ha ez a létfeltétel megvan, akkor lehet csak egy város nagy és hatalmas, gazdaságilag és anyagilag erős.

Nagyvárad ellentétben a föld nagy városával, ezt a létfeltételt mindig mellőzte és évtizedes panasz az, hogy a város fejlődését vasgyűrűként szorítja össze a közeli községek tulajdonát képező, nagy terjedelmű határ s a város arra a merre a természet jelölte ki a fejlődést t. i. a síkság felé, határ hiányában nem fejlődhetik, ellenben a merre tér volna t. i. a hegyvidék felé, a fejlődésnek a természet áll útjában. Ezen állapotnak orvoslására időszakonként merültek fel hosszabb-rövidebb életű tervek, mint például a »holtkéz« tulajdonát képező földek megvételeinek terve, azonban ezen nayszabásu tervezet kivitele költségek hiányából hajótörést szenvedett s tárgyalás alá sem kerülhetett.

Ipartelep létesítése.

Tisztelettel aulírott évek óta foglalkozom ezen állapot okainak és megoldásának tanulmányozásával, észleltem hosszú éveken át a türehtelen helyzet káros befolyását s jól lehet közvetlenül ugyan nem tartozik hatáskörömhöz, de a város érdekeit a szívemen viselem, haladását minden erőmből előmozdítani igyekszem s ezért bátor vagyok az eddigi tapasztalataim és tanulmányaim eredményét az alábbi indítványban előterjeszteni. Ha sikerül az intéző körök hozzájárulását s a közvélemény rokonszenvét megnyerni, annyira, hogy tárgyalás és kivitel alá kerüljön, már is sokat nyer az az egyetlen irányadó közérdek, hogy a város megnyerje haladásának létfeltételét.

Köztudomásu dolog, hogy Nagyvárad város törvényhatóságának politikája évek óta az volt, hogy az ipar és kereskedelem előmozdítására és így a közvagyonosodás érdekében nagy befektetésekkel a hadsereg részére kaszárnyákat épített s ez által egy nagy katonai gőzpontot teremtett, a mely viszont nagy forgalmat idézett elő, sikerült ezenfelül a város áldozatkészségének elérni, hogy a hadapródiskolát Nagyváradon létesítették, a melynek utóhatásai is lesznek, amennyiben a katonaság újabb építkezéseket fog létesíteni, tehát a város ezen a részen fejlődött. Sajnálatos tény azonban, hogy az iparosostály nem gyarapodik és elszegényedik. Kilátásba van ugyan helyezve a selyemgyár felépítése, illetve üzembehozatala, — de olyan gyáraknak is volna itt helye és tere, a melyek nem csak a gazdasági nyers anyagok feldolgozására volnának hivatva, mint például cukor- és d hánygyár, hanem olyanoknak is, a melyek Biharmegyében kiaknázható nyersanyagok feldolgozásával foglalkoznának, — mint például vas, fa, fából készíthető különböző iparcikkek, földolajból készíthető cikkek stb. Elhelyezhetők volnának Nagyváradon, nagyobb szabásu sertés hizlaló telepek és és más fontos gazdasági intézmények; fejlesztendő volna u. n. kisgazdaság, a mennyiben a város közelében 20—25—50 holdas földek volnának kihasítandók, kerti gazdaságok létesítésére.

A fejlődés akadályai.

A város fejlesztésének és minden ezen intézmények létesítésének egy nagy akadály van s ez az, hogy a város határa oly kicsiny, hogy mihelyt létesíteni akarunk valamely nagyobb szabásu dolgot, rögtön ez az akadály áll útjában és minden áldásos tevékenységet megbénít az a vasgyűrű, mely a város előrehaladását, dacára az óriási áldozatoknak, megbénítja és majdan teljesen megakadályozza, úgy, hogy közel áll az az idő, a mikor a város kellő külső határ hiányában nem fejlődhet, s haladásában kénytelen lesz megállani a mi egyértelmű a visszafejlődéssel.

Minden község, mely fejlődni akar, a legnagyobb áldozatkészséggel bővíti határait s ezzel a lakosságának utat és módot nyújt arra, hogy

fekvő vagyont szerezzen s ezáltal vagyoniilag erős legyen. Ezt lehet észlelni mindenütt s csak utalok B-Csaba, Orosháza erőfeszítésére, melyek a külső területek megszerzésében kifejtettek. De ez a törekvés észlelhető a székes fővárosban is, mely már magához ölelte a közeli községeket és jelenleg is hasonló terjeszkedési célzatai vannak.

Nagyvárad város egész határa 8314 kat. holdból áll, amelyből azonban mintegy $\frac{2}{5}$ részt foglal el a hegy terület s amely a város fejlődésébe be sem illeszthető s $\frac{1}{5}$ részt foglal el a lényeges város és a körülötte fekvő földek körülbelül $\frac{2}{5}$ részt tesznek ki. Aki ismeri Nagyvárad város terjedését, az jól tudja, hogy a várostól alig 1—200 méter távolságban és ha a jelenlegi vásártérket, mint beiterületet tekintjük, közvetlenül összeköttetésben áll Biharvármegye határával úgy, hogy a katonai laktanyától csak egy pár lépésnyire már a megye területén vagyunk. Rosszabb a helyzet azonban a város déli oldalán levő Csillagvárossal szemben, ahol a vármegye határa a város területébe ugyszólván be van ékelve, úgy, hogy ha esetleg alkalom nyílnék egy gyárat, vagy ipartelep létesíteni, a város határaiban az ugyszólván lehetetlen volna, mert az ipartelep a vármegye területére esnék. Aki pedig tudja jól, hogy ha a város határain kívül, de azzal összeköttetésben, ily intézmények létesíttetnek, abból a városra nagy kár háromolnék, de az esetben is, ha a város ezen területeket vétel, vagy haszonbérbe vétel által megszerezné, nem használhatná fel ily célokra, mert ezen terület a vármegyéhez tartozván, itt a városnak beleszólása nem lenne, sem ha például vásártereit itt rendezné be, a jövedelmek a város pénztárát nem gyarapítanák.

Ugyanígy állunk őssi-puszta felől is, amely oldalon a város fejlesztésének kérdése égetővé lett s ennek útjában áll az, hogy ezen terület a »holt kéz« tulajdonát képezi. Ha tehát az az eset állana elő, hogy Nagyvárad város polgárainak ezen területen kellene letelepedni s ott gondoskodni megélhetésükről, nehogy ez a város anyagi károsodásával járjon, szükséges volna, hogy az említett s a város fejlődésére fontos indokokból ezen területek Nagyvárad várossal egyesíttessenek.

A P-Szőllös község egész területe 1187 kat. holdat tesz ki, az iklódi pusztá 2273 kat. hold, az őssi-puszta pedig 1204 kat. hold.

Ezen egyesítésre módot ad a községi törvény s annak alapján indítványozom:

1. Nagyvárad város mondja ki határozatilag, hogy az 1886. XXII. t.-cz. 162. §-a alapján kívánatosnak tartja, hogy Pecze-Szőllös község, az őssi pusztá és iklódi pusztá Nagyvárad várossal közli azgatásilag egyesíttessék s e tekintetben az érdekelt községekkel és törvényhatósággal a tárgyalást megkezdji s az eredményhez képest az egyesítést kimondja.

2. Ha ezen terv kivitele az érdekelt ellenkezésén hajótörést szenvedne, az 1886. XXII. t.-cz. 163. §. 2. bekezdése alkalmazásával az egyesítés elrendelése végett a fenti indokok kifejtésével a nagyméltóságú m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztést intéz.

3. Esetlegesen ezen egyesítés csupán a pecze-szőllői községhez tartozó s a I. sz. püspökség tulajdonát képező közlegelőre (24 hold), továbbá az őssi és iklódi pusztáknak a vasuti töltés által határolt s a város felé eső területére szorítja. Ezen területek összesen 1733 holdat tesznek ki.

Jölehet, ezen kérdés tárgyalása hosszabb időt fog igénybe venni, erős és rendíthetetlen bizalmam az, hogy az érdekelt jóakarattal

sikerülni fog ezen kérdést, minden érdek kielégítésével megoldani és ezzel a város fejlődésének a messze jövőre kiható nagy és erős alapot adni.

Nagyvárad, 1899. jun 16.

Tisztelettel

Busch Dávid,
Nagyvárad város főmérnöke.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

- Junius 17. A vadásztársaság gyűlése délután 5 órakor.
Junius 17. A városi jogügyi szakbizottság ülése d. u. 4 órakor az Apollóban.
Junius 20. A biharmegyei községi és körjegyzők egyesületének gyűlése d. u. 4 órakor a Zöldfában.
Junius 25. Petőfi ünnepély a Kereskedelmi Csarnok disztermében d. e. 11 órakor.
Julius 9. A 48-as Népkör házas táncvizalma a Karger féle nyári mulatóban.
Julius 9. A 48-as kör nyári mulatsága a Karger vendéglőben.

* **Te Deum a kispapoknál.** Ma reggel tartja a szeminárium házi kápolnájában dr. *Bognár* István apát-kanonok szemináriumi rektor és prodirektor az évzáró ünnepélyes Te Deumot és szent misét. Kemény munka és szigoruan pontos fegyelemben töltött tíz hónap után jól kiérdemlik ezt a vakációt a növénydekek, melyet talán még nagyobb örömmel számítgatnak otthon a szülők, mely vissza hozza nekik az ő kek reverendás kispapjaikat.

* **Kinevezés.** A nagyvárad kir. tábla elnöke *Kovács* József végzett joghallgatót díjas joggyakorlókká nevezte ki.

* **Pünkösöd a románoknál.** A gör. kath. és gör. keleti egyházak holnap, vasárnap és hétfőn tartják a Szent Lélek eljövételének ünnepét: Pünkösödöt. A nagy ünnep alkalmából a g. kath. székesegyházban *Pável* Mihály püspök fog a káptalan tagjai és az alsóbb papság segédletével pontifikálni. A többi templomokban szintén ünnepélyes isteni tiszteletek lesznek.

* **Az új városi főorvos.** A dr. *Hoványi* Ferenc városi főorvos nyugalomba vonulásával megüresedett tiszti főorvosi állást *Beóthy* László főispán már betöltötte. Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottságának ajánlásához képest a főispán dr. *Baróthy* Ákos tb. főorvost nevezte ki Nagyvárad város tiszti főorvosává. Ezen jól megérdemelt kinevezésben elismerését látjuk azon fáradhatatlan, buzgó munkásságnak, amelylyel hosszú éveken keresztül önzetlenül, nemes ambícióval eltelve szolgálja dr. *Baróthy* Ákos Nagyvárad város közegészségügyét. Az utóbbi években Nagyvárad város közegészségügye örvendetes előhaladást mutat, különösen a fertőző betegségek számának csökkenése által s az ez irányu nehéz munkában, dr. *Hoványi* Ferenczen kívül, kiváló érdeme van dr. *Baróthy* Ákosnak, aki már közel másfél év óta vezeti a városi főorvosi hivatalt. Főorvossá kineveztetését bizonyára a legteljesebb megalégedéssel fogadja a város közönsége. — A kinevezés folytán dr. *Baróthy* Ákos helyébe a főispán dr. *Mayer* Lászlót nevezte ki Várad-Olaszi városrésze kerületi tiszti orvosnak. — A váralja-velencei kerületi orvosi állásra pedig, melyet eddig dr. *Mayer* László töltött be, pályázatot hirdetnek. A pályázati határidő június hó 30.

* **Hadgyakorlatok Biharmegyében.** Az idei nagy brigádgörkorlatok, mint értesülünk, szeptember első felében fognak végbe menni. Részt fognak azon venni a nagyvárad 37., az aradi 33. és a deb-

reczeni 39. gyalogezredek. A gyakorlatok színhelye *Belényes* és környéke lesz, a hadiszállás *Belényes* lesz.

* **Fél évig tartó huza-vona.** Egész Nagyvárad város közönsége aggodalommal értesült arról, hogy a Bihar-Szilágyi olajipar részvénytársaság mező-telegdi gyárából kifolyó vitriol salak és szennyvíz megfertőzteti a Körös vizét és ezáltal veszélylyel fenyegeti a város fél milliónál többre került vízvezetékét. A víz fertőzése a város szakértője által is beigazoltatván, Nagyvárad város polgármestere az ellen tiltakozott. Közel fél éve, hogy a megye, város és többi érdekeltet közbejöttével a hatósági helyszíni tárgyalást a gyárban megtartották s ez alkalommal az összes érdekeltet állást foglaltak a víz megfertőztetése ellen. A nyilatkozatokat tartalmazó jegyzőkönyvet Biharvármegye alispánja áttette véleményes jelentés végett az ar di kulturmérnöki hivatalhoz, de azóta alszik az ügy; semmi hang nincs róla. Tekintve, hogy ebben a kérdésben Nagyvárad város egyik legfontosabb közegészségügyi intézménye forog szóban, a polgármester kötelességszerűen járna el, ha az ügyet az alispáni hivatalnál megsürgetné. A folytonos huza-vonával az idő telik s a fertőző anyag mindjobban megronjja a vizet s megfertőzteti a vízvezeték környékén a folyó partot.

* **A Samassa-család magyar nemessége.** Ő felsége idősb *Samassa* János egri érseki jószágigazgatónak és törvényes utódainak, valamint *Adolf* nevű elhalt fivére törvényes leszármazóinak: dr. *Samassa* Adolf belügyminiszteri segédtitkárnak, dr. *Samassa* Aurélnak és *Berthának* a magyar nemességet adományozta »gesztőczi« előnévvel.

* **Bucusu és zászlószentelés Palotán.** A Nagyvárad közelében levő Uj-Palota községben holnap, vasárnap lesz páduai Szent Antal tiszteletére a templomi bucsu. Ugyanezen ünnepély alkalmával szentelik fel a szent olvasó társulat új, díszes zászlóját. A szent misét és a zászlószentelést *Széchenyi* Jenő apát-kanonok végzi és *Kopis* József káplán egyházi szónoklatot tart. A zászlóanyai tisztet *Lónyay* Johanna kegyurnő vállalta el. A szép egyházi ünnepélyre, mely $\frac{3}{4}$ 10 órakor kezdődik, a környékről és Nagyváradról is sokan mennek ki.

* **Arad halad — Nagyvárad marad.** Nagyváradon nemcsak a legsötétebb Katonavárosban, de a főbb utcáktól eltekintve, a város többi részein is még elég sűrű a sötétség a mostani petróleum lámpák mellett. Évekkel ezelőtt pedig egész komolyan tárgyalták a városházán, hogy azokon az utcákon, a hova nem jutott el a gázvilágítás, villanyfényvel világítanak. Azóta azonban valahol megrekedt ez a kérdés s most szó sincsen róla. Abban az időben Aradon még nem is álmodtak villamos világitásról s még is hamarabb fog Arad város külső utcáin világítani a villany, mint Nagyváradon. Arad város közgyűlése ugyanis elhatározta, hogy azokban az utcákban, ahol még petróleummal világítanak, a petróleum lámpákat villamos izzó lámpákkal cserélik fel. A lámpák felállítása 7450 frtba fog kerülni Arad városának.

* **Becsémpészett sertések.** Ezelőtt néhány héttel említettük, hogy Szalárdról, a hol a sertésvész pusztított, sertéseket csempésztek be Nagyváradra s ezek közül több már az uton elhullott, de azért beszállították a városba. Titkos feljelentés folytán egy ilyen szállítmányt a sorompónál a rendőrség megsejpett s ekkor is volt a szállított állatok közt néhány elhullott

jóság. A rendőrhatalom jelentése alapján az esetet a miniszter tudomására hozták. A válasz már megjött a minisztertől. Felhívja a polgármestert, hogy ez ügyből kifolyólag a legszigorubb vizsgálatot indítsa meg a husvizsgáló állatorvos ellen, mivel a behozott sertések járlatán jelezve volt, hogy az állatok fertőzött helyről származnak.

* **Nem vették fel az Országos Kaszinóba.** Bonyodalom van most a budapesti Országos Kaszinó választmányában. Báró *Atzél* Béla igazgató a kaszinó tagjai közé felvételre ajánlotta *Egyedi* Arturt, aki korábban zsidó vallású volt. A választmány tegnapi ülésében a felvétel ellen szavazott. Az alapszabályok szerinti kétharmad többség ugyanis nem volt meg, mivel a felvétel mellett 12, ellene 8 választmányi tag szavazott. Báró *Atzél* Béla erre leköszönt az igazgató állásáról. A választmány ugyan bizalmat szavazott báró *Atzél*nek, de ő ragaszkodik lemondásához.

* **702 választóval több Nagyváradon.** A jövő évi választókat már összeirták Nagyváradon. A kuriai bíraskodásról szóló törvény azon intézkedése folytán, hogy a választó jogosultak közé mindazok felvétessenek, akik a törvény által erre képesítve vannak, tekintet nélkül arra, hogy mult évi adójukat kifizették-e és a törvényeknek szigorubb megtartása következtében — a választók száma Nagyváradon is erősen megsaporodott. A folyó évi névjegyzék és a jövő évi összeírás számadatai a következők:

	1899.	1900.
V.-Olasziban — — — — —	1025	1300
V.-Ujvárosban — — — — —	709	1030
Velence-Váralja-Csillagváros —	337	443
Összesen	2071	2773

tehát a mostani összeírás szerint 702 választóval több lesz, mint a folyó évi választók száma. Természetesen ez a szám még megváltozik néhányval a felszólamlásoknál.

* **Papír korszak.** Nem csak azért papír korszak a mai, mert évenként minden emberre átlag két ujonnan kiadott verskötet esik, hanem főleg azért, mert mióta arany valutát csinált *Wekerle*, azóta papirossá vált az arany e hon hazában. Megtörtént, hogy egy uri embernek is koronás aranyakra volt szüksége. Nos, hogy az illető az egész város bankjaiban nem kapott az még a kisebbik baj, de mikor előadta kívánságát, a szakszűriak úgy nézgettek rá, mintha arra gondoltak volna, hogy ne ajánljanak-e hideg víz kurát az illetőnek. Kérjük vissza a régi papiros valutánkat, mert néha mégis csak szükségünk van egy-egy aranyra.

* **Tolvaj az üzletben.** *Beczky* Lajos kereskedéséből tegnap egy asszony több kendőt ellopott, s mire észre vették megszökött. A rendőrség megtette a szükséges intézkedéseket, hogy a tolvajt elfogják.

* **Lourdes-ba,** a francia pirenei hegység lábánál levő híres kegyhelyre f. é. augusztus hó 21-én egy két hétre terjedő zarándoklat indul Budapestről, Stajeroszra, Karinthian Tírolon és Olaszországon keresztül, egy-egy napi, megállással Milanóban, Genuában. Nizzában és Marsellében. Lourdesban 4 napot tölt a társaság. Ezen zarándoklat iránt érdeklődők forduljanak programért a nagymarosi (Hontmegye) r. k. plebánai hivatalhoz.

* **Ujságíró iskola Párisban.** November hóban ujságíró iskola nyílik meg Párisban, melynek tanári kara a legkiválóbb francia hírlapírók közül kerül majd ki. Az ujságíró iskolát a *Collège libre des sciences sociales* intézet fogja összekapcsolni. *Henry Fouquier* a *Temps* munkatársa (most akadémiai jelölt a Pailleron halálával megüresedett tagságra) a szerkesztés technikájáról fog szakszerű előadást tartani. *Jules Cornély*, a *Figaro* főmunkatársa a sajtó történetét ismerteti majd, *Jean Cruppi*, a francia kamara tagja, a sajtóügyi törvényhozást, *Seignobos*, a Sorbonne-egyetem híres tanára a jelenkor történelmét adja majd elő, a politikai ujságírással való tekintettel.

* **Magyar bornyagykereskedők Amerikában.** A csendes nagy Óceán nem sokára megzavarodik a magyar borkereskedők vegyi műhelyének kifolyó csatornája következtében annyira, a mennyire az Engel promontori pin-czejének csatornája a szőke Duna vizét mesterségesen készült piros borral pirosra festette. E tavasz elején *Kaun* Ignác pécsi bornyagykereskedő, ki más városok közönségét is boldogította pancsolt italaival, a nyakába zuhanó itélet elől Amerikába vitorlázott. E példát most, mint a »Pécsi Napló« írja, *Radánovits* Izsák kőbányai bornyagykereskedő követte, a ki több bankot károsított meg titkos kirándulásival. Közegészségügyi szempontból mi is szívesen vennél, ha a megbüntetett *Krakkó* hegyaljai borpansoló *Bürger Márton* végleg szeretett volna kirándulni. Kiköltözhetnének a mult évben megbüntetett *Goldstein* Lipót, *Engelmann* Kálmán stb. urak is, borkészítő társaikkal egyetemben. Távozások szőlőgazdaságunk fellendítéséért, a közegészségügyi állapotainkat javítaná.

Igazságszolgáltatás.

Szerencsétlenség czéllövés közben.

A vádlottak padján tegnap egy fiatal 16 éves kovács legény ült, aki a mult év nyarán czéllövés közben agyon lött egy gyermeket.

A vádlott *Gángos* Flóra fugyi-vásárhelyi kovács legény volt. Az eset a következő volt:

A mult nyáron egy elromlott fegyvert vittek a fugyi-vásárhelyi kovácsokhoz, hogy azt csinálja meg. A kovács a fegyvert kijavította, a tulajdonosa azonban nem jött érte sigy a fegyver ott volt a kovács műhelyben.

Ezt észre vette *Gángos*, aki a fegyvert arra használta, hogy szabadidejét czélba lövöldözgetéssel töltötte. Felállított magának egy czéltáblát s abba lött.

Ezt csinálta a mult év augusztus 20-án is, amikor is ünnep nap lévén, dolga nem volt, a szabadidejét czéllövésvel akarta eltölteni.

A czéllövésnek azonban szomorú vége lett, amennyiben az első lövés nem a czéltáblát, hanem a kis hat éves fiut, *Kam* Bélát találta.

A fegyver tölteléke — óndarabok — a fiu fejébe furódtak.

A fiu a lövés után azonnal összeesett s másnap a sebek következtében a biharmegyei közkörházban meg is halt.

Gángos ezért a törvényszék elé került s a törvényszék figyelembe véve a sok enyhítő körülményt, egy havi fogházra ítélte.

Az ítélet ellen *Popp* Aurél kir. ügyész felebbezett.

Sok asszony és egy férj. *Juhász* János, a mikor még vasuti fűtő volt *Alcsuthon*, feleségül vette 1888-ban *Bárános* Lidiát, egy községbeli parasztgazda csinos leányát. A házaspár hét évet töltött együtt örökös háboruságban, aztán különváltak. *Juhász* feljött a fővárosba, ahonnan csak akkor hallott ismét hirt felőle az asszony, mikor itt egy leánnyal, *Meszatorisz* Etellel esküdött meg. Az első feleség feljelentette az iránt s a törvényszék, Czárán királyi táblai bíró elnöklésével, ma bigamia miatt vont a felelősségre *Juhászt*. A tárgyaláson érdekes volt látni, mint sirt a két asszony. *Juhász* meg persze az újabbik feleségét vigasztalta.

— Ne félj, nem kell amaz se testemnek se lelkemnek.

Elnök: De tudja-e, hogy csak az első házassága érvényes?

— Lehet de nekem mégse kell az az asszony.

— Hát arra nem kényszerítjük, hogy visszavegye, de igenis megbüntetjük azért, hogy második feleséget vett.

Elmondta ezután *Bárános* Lidi, az igazi feleség, hogy az ura mindig más és más szoknya után futott. Amig vele élt is, hol egy Nagy Lidi, hol egy *Kolbár* Mari nevű nővel folytatott viszonyt.

— Ezek miatt hagyta el magát?

— Más oka volt annak, — vágott közbe Juhász — az, hogy a míg én a vasuton szolgálatba voltam, ő minden este más legénnyel «parázdálkodott» otthon.

A tanúk kihallgatása, valamint Balázs kir. ügyész vádelőterjesztése után a bíróság Juhászt *nyolcz havi börtönre* ítélte. A vádhatóság ezenfelül intézkedni fog a második házasság megsemmisítése iránt, noha Juhász és Meszatórisz Etel ma is együtt laknak.

Halál egy czimbalomkulestől. Rákos-Kereszturon a Wix-féle korcsmában *Dichter* György drégely-palánkai ácssegéd összeszólkozott Tájbent Istvánnal és úgy ütötte fejbe Tájbent egy czimbalomkulcsal, hogy az menten összerogyott és 7 nap mulva meghalt agyrongcsolás következtében. Halált okozó súlyos testi sértés miatt vontá ma felelősségre a pestvidéki törvényszék Dichtert, akinek beidéztek anyját és feleségét is a tárgyalásra. *Zollner* Béla dr. védő a tárgyalás megkezdésekor azt kérte a törvényszéktől, hogy a vádlottat vizsgálta meg, mert tudomása szerint *epileptikus rohamokban* szenved és olyankor beszámíthatatlan. A törvényszék meghallgatta az orvosszakértő véeményét, a ki szerint a baj megfigyelése hosszabb időt igényel és a tárgyalást bizonytalan időre elnapolta.

A nagyvárad kir. tábla elintézt ügyei.

Előadó: *Poyndár Dénes.*

1944 Rendes Izidor s. t. párviadal, — helyben hagyva.

1945 Nagy F. Lajos s. t. lopás, — részben megváltoztatva.

1946 Krausz Adolf rágalmazás, — helyben hagyva.

2111 Toma Balogán Miklós lopás, — helyben hagyva.

2288 Luntrás Ferencz szándékos emberölés, — rendelet.

1735 Borza Flore testi sértés, — részben megváltoztatva.

1756 Verebi Mihály magánlak sértés, — helybenhagyva.

1757 Rothbart Mórné, Engel Gizella rágalmazás, — helybenhagyva.

1761 Uram György s. t. testi sértés, — feloldva.

1881 Madarász János közcsend elleni kihágás, — részben megváltoztatva.

1994 G. Kovács János s. t. jogtalan el-sajátítás, — feloldva.

2061 Chován Jánosné testi sértés, — helyben hagyva.

Előadó: *Urbán Adolf.*

1877 Neumann Gábor s. t. testi sértés stb. — feloldva.

1913 Nemes Mari és Gál Demeter sikkasztás, — helybenhagyva.

2067 Duró Sándor csalás stb. — helyben hagyva.

2047 Ifj. Demeter János magánlak sért. stb. — rendelet.

2246 Styef Tógyer testi sértés, — helyben hagyva.

2014 Kracsunye Nyikora testi sértés, — helyben hagyva.

2032 Csontos Jánosné rágalmazás, — részben megváltoztatva.

2038 Bakó József magánlak sértés stb. — részben megváltoztatva.

2051 Opauszky Pál magánlak sértés stb. — feloldva.

2059 Kempf Ferencz s. t. jogtalan el-sajátítás, — megváltoztatva.

2060 Mészáros Demeter rágalmazás, — helyben hagyva.

Előadó: *Nagy Ferencz.*

1947 Fleischmann József hamis eskü, — megváltoztatva.

1948 Szava György erőszakos nemi közösülés, — helybenhagyva.

1949 Nagy Gy. József hatóság elleni erőszak, — részben megváltoztatva.

1986 Backmann Adolf erőszakos nemi közösülés, — megváltoztatva.

1278 Kába Ilie s. t. testi sértés, — helyben hagyva.

1979 Sztánes Juon s. t. hatóság elleni erőszak, — helyben hagyva.

2004 Bocza Péterné s. t. kölcsönös becsület sértés, — visszautasítva.

2005 Seiler Zsigmond s. t. kölcsönös becsület sértés, — visszautasítva.

1692 Szabó Lajos megvesztegetés, — megváltoztatva.

1939 Gyuri Nika s. t. testi sértés, — helyben hagyva.

1940 Timár Mátyás és neje rágalmazás, — rendelet.

1996 Császár Gyula testi sértés, — megsemmisítve.

Előadó: *Harmathy Károly.*

1738 Faur János s. t. testi sértés stb. — megváltoztatva.

1737 Barucza János gondatlanságból okozott emberölés, — helybenhagyva.

1739 Gid Péter s. t. becsületsértés, — visszautasítva.

1764 Gancz Simon becsületsértés, — visszautasítva.

1778 Harasztosi József s. t. testi sértés, — helyben hagyva.

1801 Oláh Béla hivatalos hatalommal való visszaélés, — részben megváltoztatva.

1802 Fried Mihály testi sértés, — helyben hagyva.

1912 Bajk Tóni testi sértés, — helyben hagyva.

1929 Szász György becsületsértés, — visszautasítva.

TANUGY.

Hirdetés. A nagyvárad premontrei rendi főgimnáziumban a nagymélt. v. és közokt. m. kir. M. 50.667. szám alatt kelt rendelete alapján az 1899—1900-ik iskolai évre szóló beiratkozások az igazgatósági irodában a következő rendben történnek meg:

Június 30-án d. e. 8—11-ig a II. A. (B) és V.

Julius 1-én d. e. 8—11-ig a III. A. (B.) és IV.

Julius 2-án d. e. 9—12-ig az I. A. (B) osztály tanulói jelentkezzenek. Megjegyzem, hogy július 2-án az első osztályra *csak a helybelieket* vesszük fel, a vidékieket pedig csak szeptember hó első napjaiban.

Nagyváradon, 1899. évi július hó 16-án.

Az igazgatóság.

Vizsgálatok a községi iskolában.

A községi elemi I. fiu osztályok vizsgái a következő sorrendben fognak megtartatni:

19 én d. e. 9-kor újvárosi B osztály.

20-án d. e. 9-kor újvárosi A osztály.

20-án d. u. 3-kor olasz iskolá (régi réal).

21 én d. e. 9-kor katonavárosi iskola.

Materny Imre,

vizsg. b. elnök.

Ipariskolai rajzkiállítás.

A nagyvárad szakirányú iparostanoncz iskolában a rajzkiállítás f. hó 18-án vasárnap d. e. 8—10-ig és d. u. 2—4-ig tartatik meg, mely kiállításra a tanoncztartó mestereket és az érdekelteket tisztelettel meghívja. Nagyvárad, 1899. jun. 16. az ipariskolai igazgatóság.

Tornavizsgálat a községi elemi iskolákban.

Az összes községi elemi finiskolákban tegnap délután tartották meg a tornavizsgálatokat a polgári fiúiskola tornaacsarnokában Nagyon jól esett a tornatanítással fáradozó tanítóknak látni azt a nemes ügybuzgalmat, azt a lelkes ügyszeretetet, a melyet *Hoványi Géza* dr. a vizsgálaton mindvégig tanusított.

Ő volt az a fáradhatlan bajnok, a ki Nagyváradon annak idején megalkotta a tornaegyletet, hogy a város elpuhult fiainak ismét visszaszerezze az izmok aczélos rugékonyságát. Nem rajta mult, hogy az egylet nem állandósult, mert az ő lankadatlan ügybuzgalmát mutatja azon körülmény, hogy még most sem adta fel nemes tervét s igyekszik magának az ifju nemzedékből összeállítani egy olyan gárdát,

a mely majd öt megértve, segítségére legyen a kivitel nehéz munkájában.

Az ügy iránti páratlan szeretetéről és áldozatkészségéről fényes bizonytságot tesz az, hogy sajátjából osztotta ki a nyerteseknek a győzelem díjait csillogó, villogó ezüst forintokban és koronákban.

A vizsgálatot az olasz csoport kezdte meg Gasperik Lajos és Rátkay József tornatanítók vezetése mellett, ezután következett az újvárosi 2-ik osztály Mikusay József, a 3-ik osztály Biczo János és a 4-ik osztály Vaday József vezetése alatt, az újvárosiak csinos énekmutatványokkal is kedveskedtek.

Végül a váraljai elemi 4, 5, 6-ik elemi osztály zárta be Bodnár János vezénylete mellett.

A vizsgálat a legkorrektebb módon folyt le, minden csoport mutatványában volt valami új, valami vonzó, a miért csak dicséret és elismerés illeti a lelkes tanítókat, a kik nem kimélve időt és fáradságot, ily módon akarnak új életet önteni a mai satnyulni indult társadalom legifjabb rétegeibe.

A dicséretből különben bőven juttatott nekik az elnök is, a ki a látottak fölött teljes elismerését fejezte ki.

Díjakat nyertek:

Magas ugrásból: Domokos János (olaszi III. oszt.) 1 kor. 1 méter.

Kállay János (olaszi IV. oszt) 120 cm. 1 kor.

Szabó József újv. III oszt. 1 kor. 110 cm. Grünbaum Ferencz újv. IV. oszt. tan. 115 cm 1 kor.

Zettel Antal váraljai VI. oszt. t. diszített érem 4 kor. 125 cm.

Hosszu ugrásból:

Kovács László váraljai V. oszt. tan. 2 kor. 330 cm.

A kultuszminiszter a vallásos nevelés érdekében.

A kultuszminiszter 32.543/99. szám alatt a kir. tanfelügyelőkhöz a következő rendeletet intézte: »Ismételten hangsúlyoztam, hogy a népiskolai iskolázást csak úgy tartom a népoktatási törvény intenczióival megegyezőnek és eredményesnek, ha a tanítás mellett *kiváló gondot fordítanak a tanítók a hazafias és vallás-erkölcsös nevelésre* és ha úgy az iskolában, mint a társadalmi és magánéletben gyöngédséggel és jó példával hatnak növendékeik vallásos érzületére. E czélből kötelezőleg elrendelem, hogy mindenütt, ahol az illető egyházak lelkészei a rendes tanórákat meg nem zavaró istentiszteletet tartanak a lelkész vagy az állami iskolai gondnokság kívánságára, illetőleg határozatára, nevelői feladatukból kifolyólag és feyelmezés szempontjából is *kötelesek az állami elemi iskolák tanítói, illetve tanítónői a saját felekezetükhöz tartozó növendékeket az istentiszteletre elkísérni és ott rájuk felügyelni.* Megjegyzem, hogy mindennapi istentiszteletre való járásra az elemi iskolai tanulók *összszel* amennyiben az időjárás megengedi, legfőljebb október végéig, tavasszal pedig április hó 1-től kezdődőleg kötelezhetők és e mellett a téli ünnepi és vasárnapi istentiszteletre való járás alól is a gyöngébb szervezetű vagy gyöngébb rnházatu tanulók a szülők vagy az osztálytanítók óhajására fölmentendők.

SZINHAZ.

Heti műsor.

Szombat *Bajazók és Rózsatövis.*

d. u. *Szikiához lánczolt király*

Vasárnap: *leány 1-ször.*
este *Egy honvéd története. 1-ször.*

Nebánts-Virág.

Hervé bájos zenéjü operettje, mely tegnap este került színre jó sikerrel, megérdemli, hogy

nebánts-virág legyen mind azok előtt, a kik nem teljes ambícióval játszanak benne. A czimszerepet *Komlósi* Emma, a társulat nővendék soubrett énekesnője adta sok igyekezettel, de kevesebb sikerrel, a mit talán elröbölt tőle a rekedtsége, vagy hangjának kevésbé hajlékonysága, a mi bizony csak sok gyakorlottsággal érhető el. Egyébként a bájos megjelenéssel, ügyes játékkal is meg lehet elégedve lenni, de sikerről ekkor még éppenséggel nem szólhatunk. Amit okvetlenül fel kell javára jegyeznünk, az az, hogy a Jani és Juczi kuplékat sikkesen *adta elő* és a harmadik felvonásban is tapsot aratott. *Nyárai* Antal igen jó Celestin, belépő énekszámát nagy bravúrral énekelte. *Leövey* Leó feledhetetlen Loviot őrmester, jól felfogott játéka mindig diskkrét és érezhető haladást mutat, *Kassai* Károly (Fernand de Champlatreux) szépen énekel. *K. Árpási* Kata (a fejedelemasszony), *Vágó* Béla (a szinigazgató) és *Vendrei* Ferencz (Chateau Gibus gróf) ügyes játékkal és egészséges humorukkal hódítottak. (b. i.)

REGÉNY-CSARNOK.

NEM HIÁBA.

Írta: Neidegg, fordította: Szirtes. 37

— De szereti-e valaki Ádát önzetlenebbül mint én?

— Könnyen beszélhet önzetlenségről, mert tudja, hogy a leányt teljesen ki nem tagadhatom. Ismerem az ilyen szólásmódokat!

Ganermann kalapját vette.

— Látom, hogy Starkenbach ur egész határozottan elutasít, — szólott tompa hangon, — tehát megyek. Ha pedig Áda kisasszony elhatározza, hogy megvárja, míg nagykoru lesz, midőn remélhetőleg többet nyújthatok majd neki: kijelentem, hogy akkor érvényesíteni fogom igényeimet.

— Azt megteheti, ha tetszik, csak most menjen! — kiáltá Starkenbach utána.

Starkenbachot ette a méreg. Érthetetlen szavakat mormogott, fel és alá járt a szobában és annyira elmerült gondolataiba, hogy észre sem vette belépő titkárát, ki az ajtóban meg állt és gunyos mosolylyal szemlélte őt.

— No Lipót, — szólalt meg végre, — mi történt, hogy annyira fel vagyunk háborodva?

— Mi történt? Egy éhenkórász, a kit különben is ki nem állhatok, arra vetemedett, hogy Ádát megkérje.

— Az az éhenkórász nyilván az én öcsém, Ferencz, a kivel az imént találkoztam, midőn fehérén mint a fal, keserű arczzal innen kilépett. Miért utasítottad el, ha szabad kérdenem?

— Miért? miért? Mert rokonod, — szerette volna mondani, de Steinfeldner merev tekintete visszatartotta. — Mert semmije sincs és Áda gazdagsághoz szokott, — mormogá.

— Azon könnyen segíthetsz, Poldi, — vélekedett a titkár kedélyesen.

— Ha akarék, — kiáltá Starkenbach, kit Steinfeldner nyugalma teljesen kihozott sodrából. — De nem akarok, hallod, nem akarok! Koldus vő nem kell nekem!

— Ferencz nem koldus, — ellenkezett mosolyogva Steinfeldner, a ki mulatni látszott főnöke izgatottságán. — Legyen eszed, gondold meg, milyen szépen fog hangzani, ha majd hozzak a lapok, hogy Starkenbach, a fenkölt gondolkozásu, minden kevélységtől ment férfiú, ki a népből sarjadott, leányát szintén a nép köréből származó tudós és kedves, nagyreményű tisztviselővel jegyezte el. Aztán mellékesen legyen mondva, Ganermann apja tanító volt, különb ember akár a te apádnál, akár az enyimnél.

Starkenbach szemét a szőlóra mereszté, haragjában nem tudott szóhoz jutni.

— Igen, igen, — beszélt amaz tovább és nyugodtan szivarra gyújtott, — így változnak

az idők. Én ismételve csak azt mondom, hogy okosan cselekednél, ha Ádát odaadnád annak a derék ficzónak, a ki tenyerén hordozná leányodat.

A férfiak átható tekintettel mérték végig egymást.

— Parancsolatodra talán? — gunyóldott Starkenbach.

— Ah, mit parancsolatra! Én itt szolgálom, alázatos szolgáló. Kérésemre.

— Inkább kérdd már leányomat a te fiad számára!

— Szívesen megtenném. De Károly fiam szerelmes bolond, a ki önnön hasznára nem tekint; mindenáron egy szegény leányt akar elvenni. Hiába, ezen már meg kell nyugodni.

— Nem is volnál bolond. A te fiad és Áda!

— Áda vagy Eufémia. Hiszen pajtások vagyunk, iskolatársak... és régi barátság el nem mulik. Különbön csillapodjál, Károlynak egyik sem kell, legközelebb elveszi Blumer Mariskáját; így tehát Ferencz nevében vagyok gügyű, a ki teljesen megfelelő kérő. Áda még miniszterné lesz.

— No, hát nem bánom, tartsák meg az eljegyzést a legnagyobb csendben, de a házasságra van még idő, talán megvárom míg miniszter lesz, — szólott gonoszul nevetve.

— Olyan nincs, Poldi! Többet is kell engedned régi jó barátodnak. Tartsátok meg az esküvőt minél előbb, szeretném a fiatalokat boldogan látni.

— Hogy a manóba ne! Mit is törődöl avval a Ganermannal.

— Mit? Ferencz rokonom és apja, az öreg tanító nagyon jó volt hozzám, nehányszor ki-segített a bajból. Nagyon örülnék, ha fiának valami szolgálatot tehetnék: add neki Ádát. Igen jól fognak élni. A mi pedig a hozományt illeti, meglásd, Ganermann oly szerény igényeket fog támasztani, hogy egészen el leszél bájolva.

Ez oly indító ok volt, mely hatott; egyttal az első szó, mely a titkár beszédében nem volt sértő.

— Majd meggondolom, — szólott morogva.

— Nem, nem, meg kell ígéred, mégpedig mindjárt.

(Folyt. köv.)

RATOK.

Az országos kaszinó válsága.

Budapest, június 16. (Saj. tud. táv.)

Egyedi Arthur orsz. képviselőnek az országos kaszinóban való fel nem vétele miatt *Szemere* Attila kezdeményezésére *Egyedi* Arthur és *Atzél* Béla br. mellett aláírásokat gyűjtenek s ha nem sikerül a bevételt kieroszakolni, ugy a kaszinóból számosan ki fognak lépni.

A párisi események.

Páris, június 16. A lapok közlése szerint Poincaré-nak az a kísérlete, hogy koncentrációs kormányt alakítson, akadályokba ütközik; egyes lapok azonban azt hiszik, hogy az új miniszterium még ma megalakul. A radikális, revizionista és szocialista lapok ellenzik, hogy Ribot, Barthou, Krantz és Sarrien belépjenek az új kabinetbe. A Journal jelentése szerint Poincaré elejti ezeket a neveket és egyöntetű progresszista kormányt alakít.

Páris, június 16. Az Echo de Paris szerint Krantz állítólag szóról-szóra ezt mondta Siegfried szenátornak:

Dreyfusról és Picquartról való véleményem nem változott. Most is hiszek még bűnösségükben.

Poincarre megbukott.

Páris, jun. 16. *Poincarre*, a ki legnagyobb bizalommal vállalta el a miniszterelnöki tárczát, melyhez a Dreyfus ügy liquidációja van fűzve s már a tárczát is kezdte osztogatni, ma visszaadta *Loubetnek* a megbízatást, mert nem lesz képes véghez vinni azt, a mit tőle várni fognak. Utódja *Brisson* vagy *Delcasse* lesz.

Páris, június 16. A bécsi Wage lap tudósítója beszélt Zólával, a ki kijelentette, hogy mindenki a legjobb szolgálót fogja tenni a Dreyfus-ügyben, ha nyugodtan marad. Az ügy különben a megoldás útján van, de szegény Dreyfus még nem szabad. Kijelenti, hogy szerencse Franciaországnak, hogy *Dupuy* megbukott. Bárki is lesz azonban utódja, egy czélja lehet csak, a royalista klerikális koalíció ellen energikusan fellépni.

Az angol alsóház ülése.

London, június 16. Fowler azt indítványozza, intézzenek a királynőhöz fölratot, a melyben megkérlik, hogy az 1899-iki indiai vámtörvényt ne szentesitse. A szónok kiemeli, hogy a cukorral beültetett terület három millió acere terjed. Ennek a cukornak csak ötöd részét finomítják. Az indiai cukorültetvényeseknek az új törvény nélkül is három véd-eszközük van, amennyiben a prémiumos cukorért Triesztől vagy Hamburgtól szállítási díjat, 5 százalékos vámot és benn az országban ismét szállítási díjat kell fizetni. A retorziós vámok sértik Anglia pénzügyi politikáját és az Angliára nézve előnyös szakadkereskedés politikáját, anélkül, hogy hasznára válnának Indiának. Az új törvény felhatalmazza az alkirályt, hogy kénye-kedve szerint akár mire védővámot vehessen ki. Anglia népe nem túrné, hogy Angliában a törvényhozás útján fölemeljék a cukor árát. A kormánynak nincs joga Indiában olyat tennie, a mit Angliában nem szabad tennie. Németország Indiától 7 és fél millió rupia értékű árut vesz és csak 2 és fél millió rupia értékű árut ad el Indiának.

Maclean, (konzervatív) pártolja az indítványt és szigoruan elítéli a kormány politikáját.

A tárgyalás további folyamán Hamilton Fowler indítványának elvetését javasolja és azt mondja, hogy Fowler és Maclean a szabadkereskedelem nevében a legsötétebb védvámrendszer támogatják, amely ellen a legszigorubb rendszabályok is jogosultak. Anglia tétlensége következtében rendkívül kiterjedt a cukorprémium rendszere. Husz évvel ezelőtt a cukorvámok politikáját követte Anglia. 1877-ben 20 millió métermázsza cukorból 6 millió volt prémiumos, most pedig 29 millió métermázsából 24 millióért fizetnek prémiumot. A szabadkereskedelem a mesterséges korlátozások szabadságát jelenti. Ámde minden, ami valamely árucikknek az árát ellenséges díjszabással emeli, ellenkezik a szabadkereskedelemmel, épp ugy minden, ami a termelési költségeknek a kormány segítségére való csökkentésére irányul. Az iparnak a törvényes utakról és természetes piacokról való kiszorítása nagy csapás a világkereskedelem érdekeire, mert olyan iparágak a kiszorítása, mint a cukoripar, befolyást gyakorol az egész világra. Európa temérédek répacukrot importált Amerikába, míg Amerika retorziós vámkokat nem léptetett életbe. A kormányt figyelmeztették, hogy az amerikai retorziós vámnak az lesz a következménye, hogy Németország nagy mennyiségű prémiumos cukrot importál Indiába és akkor nagy veszedlemnek lehetett volna elejét venni. A kormány eljárása nem csak hatásos és törvényes intézkedés az ország jogainak megrédésére, hanem még más országokat is arra fog ösztönözni, hogy a pártoló védvámrendszer megszüntetéséről tanakodjanak.

Chamberlain gyarmatügyi miniszter polemizál az ellenzéki szónokokkal és azt mondja, hogy a prémiumok rendszere nem oka a cukor olesóságának. A prémium hátránya az, hogy mesterségesen tönkretesz az India természetének megfelelő ipart. A külföldieket nem

saját piacukon, hanem az angol piacon védi, a mire nincs joga. A retorziós vám nem ellenkezik a szabad kereskedelemmel. Az országban növekvő ellenszenv mutatkozik a szabadkereskedelemben rejlő igazságtalanságok ellen. A kormány álláspontja az, hogy a retorziós vámok életbeléptetését a célszerűség kívánja meg és ebből a szempontból a retorziós vámok esetről-esetre megvizsgálandók. A külföld megtorlásától nem kell tartani, mert ilyen eljárás nem áll érdekében a külföldnek.

Fowler indítványát erre 293 szavazattal 132 ellenében elvetik.

Tűzvész.

Pétevár, június 15. Ribinszkben egy égő házban tizenegy munkás odaégett. (Magy. Táv. Ir.)

Hajóforgalom a Fehér-tengeren.

Arkhangelsz, jun. 16. A Fehér-tengeren ismét zavartalanul közlekednek a hajók. Két oceánjáró gőzös ideérkezett. (Magy. Táv. Ir.)

NYILTTER.*

A nagyérdemű igen tisztelt közönség szives tudomására hozzuk, hogy

mosó kelméink

ugymint: pique, batist, zefír, toile női ruhaszövevények

megérkeztek.

Továbbá újdonságaink női blousokban, övekben és napernyőkben.

Teljes tisztelettel

Kunz József és Társa

Nagyvárad, Szt.-László tér. 1 szám.

(164.) 6-10

KÖZGAZDASÁG.

Tudnivalók a szegedi kiállításról.

Tekintettel azon körülményre, hogy az I. szegedi mezőgazdasági országos kiállítás épületeinek felállítását már július havának első napjaiban megkezdik, a rendező bizottság felkéri a kiállítási szándékozó gazdaközönséget, hogy bejelentési ivateket **június 30-ig** okvetlen küldjék be a kiállítási irodának (Budapest, Köztelek), mert a bejelentett területek szolgálnak alapul az épületek méreteinek megállapításánál. **A bor kiállítás bejelentési határideje július 1-ig szintén meghosszabbított.** A bor küldemények július hó 1-től 15-ig **Bokor Fál városi gazdasági tanácsnok címére Szegedre szállítandók** s e határidő pontos betartása első sorban a kiállító saját érdeke, mert a borjary augusztus 1-én megkezdvén működését, kívánatos, hogy ez időre a szállítás következtében megzavarodott borok megtisztuljanak.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, június 16.

Az irányzat nyugodt.

Osztrák hitel — — — — — 358.50
Magyar hitel — — — — — 388.—

Allamvasut	— — — — —	357.60
Rimamurányi	— — — — —	306.75
Magyar jelzalog	— — — — —	249.75
Salgótarjáni	— — — — —	331.—
Wagon-kölcson	— — — — —	623.—
Villamosvasut	— — — — —	225.—
Magyar leszámító	— — — — —	353.25
Iparbank	— — — — —	104.25
Budapest közuti	— — — — —	404.50
Kereskedelmi	— — — — —	101.50
Déli vasut	— — — — —	69.—

Bécs, június 16.

Az irányzat nyugodt.

Osztr. hitel	— — — — —	358.25
Magyar hitel	— — — — —	388.50
Allamvasut	— — — — —	357.25

Határidők.

Budapest, június 16.

Készaru üzletben az irányzat szitárd volt, 25,000 mtmm. forgalom mellett árak 5 krral magasabban jegyeztettek.

Buza áprilisra	— — — — —	—
Buza októberre	— — — — —	8.95
Tengeri jul.	— — — — —	4.63
Rozs őszre	— — — — —	6.96
Zab őszre	— — — — —	5.62
Tengeri augusztusra	— — — — —	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. július 16-án.

Magyar aranyjárdék 4%	— — — — —	119.50
Magyar koronajárdék	— — — — —	96.80
Magyar vasuti kölcson aranyban 4 1/2%	— — — — —	120.25
Magyar vasuti kölcson ezüstben 2 1/2%	— — — — —	101.—
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	— — — — —	120.25
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — — — —	5.50
Ualmérési jog megváltási kötvény	— — — — —	100.30
Horváth-szlavón földtehermentesítési kötvény	— — — — —	96.75
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcson	— — — — —	161.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek kölcson	— — — — —	138.—
Osztrák járdék papirban	— — — — —	100.50
Osztrák járdék ezüstben	— — — — —	100.10
Osztrák járdék aranyban	— — — — —	119.75
Osztrák korona járdék	— — — — —	100.25
Osztrák államsorsjegyek	— — — — —	139.50
Osztrák magyar bankrészvény	— — — — —	915.—
Magyar hitelbankrészvény	— — — — —	387.25
Osztrák hitelintézeti részvény	— — — — —	358.—
Párisi vista	— — — — —	356.75
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	— — — — —	9.55
Németbirodalmi márka	— — — — —	58.90
London vista	— — — — —	120.50
20 márkás arany	— — — — —	11.78

NAGYVÁRADI SZINKOR.

Evadbérllet 46. szám.

Páros.

Kisbérllet 46. szám.

Páros.

Ma szombaton, 1899. június 17-én

kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

B a j a z z ó k.

Opera 2 felvonásban. Szövegét és zenéjét Irta: Leoncavallo.

S Z E M É L Y E K:

Nedda, komédiánsó	— — —	Székely Irén.
C. nio, a társaság feje	— — —	Mezei Mihály.
Tonio, a bamba komédiás	— — —	Fehér József.
Pepe, komédiás	— — —	Leővei Leó.
Silvio, paraszt	— — —	Mányai Zs.

Történet: Calabriában, Montalto melletti, Nagyboldogasszony napján. Idő: 1865. és 70. között.

Ezt megelőzi:

Rózsatóvis.

Eredeti dramolette 1 felvonásban. Irta: Karácsonyi A.

Marie, festő	— — — — —	Hatala Györgyike.
Pierre, 14 éves	— — — — —	Turchányi O.
Huba Imre	— — — — —	Tompá K.

Történet: Párisban, a Louvre képtárának egyik termében. Idő: Jelenkor.

Helyárak: Alsó páholy 4 forint, felső páholy 5 forint. Támlásszék I—VIII. sor 1 forint, IX—XI sor 60 krajczár. Zártszék I, II. és III. sor 60 krajczár. Első emelet. I. sor 50 krajczár, második sortól 40 krajczár földszinti állóhely 40 krajczár. Katona- és diákjegy a földszinten 30 krajczár. Közép karzat 30 krajczár. Oldal karzat 20 krajczár.

Egy szinlap ára a pénztárnál 10 krajczár.

Kezdeté fél 3. vége 10 óra után.

Holnap vasárnap, 1899. június 18-án:

Délután 4 órakor. Fél helyárrakkal.

A sziklához lánczolt királykisasszony.

Eredeti vig tündérrege, dalokkal és tánczcal.

Este fél 8 órakor. Rendes helyárrakkal.

A czigány.

Eredeti népszimű, 3 felvonásban. Irta: Szigligeti E.

Dr. VUCSKICS GYULA.

2342/899. T.

Árverési kérvénye Thury Ignác belényesi lakos vhajtatonak Román Szamfira és tsai vhajtást szenvedettek elleni végrehajtási ügyében.

I.

Árverési hirdetmény.

Thury Ignác belényesi lakos vhajtatonak Román Szamfira f. Nadraguca Sebestyenné, Román Dotye F. Márta Gergelyné, Petrisor János, Todor, Demeter, Mária. és kk. Petrisor Prekup képv. Petrisor Mikuláj gyám. kkoru, Román Péter, Demeter, Ilona és Róza képv. Román Petrucz gyám kalugeri lakosok vhajtást szenvedettek elleni vhajtási ügyében a kérelem következtében a vhajtási árverés 5 frt 50 kr. vhajtási már megállapított, valamint jelenlegi 6 frt 65 kr. és a még felmerülő költségeknek kielégítése végett az 1881. LX. t. cz. 144. §. alapján és a 146. §. értelmében a vaskóhi kir. jbiróság területén lévő Kaluger községében fekvő a kalugeri 129. szjben A. I. 13—24. r sz. a foglalt ingatlanokból B. 5. 6. 8—16. r. sz. a bejegyzések szerint Román Szamfira, Nadraguca Sebestyenné, Román Dotye f. Márta Gergelyné, Petrisor János, Todor, Demeter, Mária és kk. Petrisor Prekup, kk. Román Péter, Demeter, Ilona és Rózáat illető 1/7-ed része. 584 frt 16 krban ezennel megállapított kikiáltási árban elrendeltetik.

Az árverés megtartására határidőül 1899. évi június hó 30. napjának d. e. 10 órájára Kaluger községhezához tüzetik ki.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át vagyis 58 frt 41 krt. készpénzben vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a kelt m. kir. I. M. rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezeihez letenni, avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A vételár 3 részletben fizetendő és pedig az első 1/3 részlet az árverés napjától számított 15 nap alatt, a második 1/3 részlet 30 nap alatt, a harmadik 1/3 részlet 45 nap alatt; minden egyes vételári részlet után az árverés napjától a fizetés napjáig 5 százalékos kamat fizetendő.

Ezen árverés feltételei a hivatalos órák alatt a tkvi hatóságnál és Kaluger község előljárogásánál megtekinthetők.

Miről értesítendők:

Thury Ignác az ár. hird. kivonattal
A kir. adóhivatal Helyben.
A kir. Pénzügyigazgatóság Nagyváradon.
A m. árvaszék ad 7904/95 Nagyváradon.
Özv. Brinda Jánosné sz. Román Véka.
Özv. Brinda Lászlóné sz. Brinda Ilona.
Nadraguca Sebestyenné sz. Román Szamfira.
Márta Gergelyné sz. Román Dotye.
Petrisor János.
Petrisor Todor.
Petrisor Demeter.
Petrisor Mária sz. Zsugye Györgyné.
Petrisor Prekup.
Román Petrucz gyám.
Előljárogó Kalugeren.
A körjegyzőség Vaskóban.
Belényes, 1899. év április hó 27-én. A kir. járó bíróság mint tkvi hatóságnál.

Petrovits Ferencz.

kir. albíró.

(180) 1-1